

norsk p.e.n.

Styrets årsberetning

Perioden 1. april 2015 – 1. april 2016

2015-2016

▲ PEN-familien samlet i Québec under PEN-kongressen 2015.

Bildet på forsiden: Fra Tyrkia-markeringen utenfor Stortinget 4. mars.

Layout/design: Ali Abdoos

Norsk PEN

Wergelandsveien 29

0167 Oslo

Tlf: 22 60 74 50

E-post: pen@norskpen.no

www.norskpen.no

Styrets årsberetning 2015-2016

Perioden 1. april 2015 – 1. april 2016

1. Styret, utvalg og sekretariat

1.1 Styret

Styret har i perioden bestått av William Nygaard (leder), Elisabeth Eide (nestleder), Ann-Magrit Austenå, Anders Heger, Asbjørn Øverås, Soudabeh Alishahi, Rune Ottosen, Brit Bildøen og Peter Normann Waage (styremedlemmer), Arne Svingen, Dag Larsen og Åshild Eidem (vararepresentanter).

Styret har avholdt 5 møter og et halvdags styreseminar i perioden. Brit Bildøen har vært leder for Komiteen for fengslede forfattere.

1.2 Arbeidsutvalget

Styrets arbeidsutvalg har bestått av William Nygaard, Elisabeth Eide, Ann-Magrit Austenå og Peter Normann Waage (vara), med Norsk PENs generalsekretær Hege Newth Nouri som sekretær og Brit Bildøen leder av Komiteen for fengslede forfattere som observatør. Arbeidsutvalget har avholdt 8 møter i perioden.

1.3 Valgkomiteen

Valgkomiteen har bestått av Aage Borchgrevink, Trine Kleven og Jørgen Lorentzen.

1.4 Representasjon i PENs internasjonale komiteer og nettverk:

Writers in Prison Committee: Brit Bildøen

Translation and Linguistic Rights Committee: Arne Svingen

Writers for Peace Committee, Women Writers Committee: Elisabeth Eide

1.5 Administrasjon

Norsk PEN har kontor i Litteraturhuset, Wergelandsveien 29, 0167 Oslo. Sekretariatet er bemannet av generalsekretær Hege Newth Nouri i 100 % stilling og Ingeborg Kværne i 100 % stilling som nasjonal fribykoordinatør. Carl Morten Iversen er engasjert som seniorrådgiver på timebasis.

Carl Morten Iversen gikk av som generalsekretær ved oppnådd aldersgrense 1. mai 2015. Hege Newth Nouri ble ansatt som ny generalsekretær fra samme dato. Hun forlot sin stilling som nasjonal fribykoordinatør. Ingeborg Kværne tiltrådte som ny fribykoordinatør 1. mai.

Fra august til desember 2015 arbeidet Larissa Avelar i sekretariatet med ansvar for medlemsverving og nettside. Avelar var i arbeidspraksis fra NAV i denne perioden. Fra januar 2016 er Avelar engasjert én dag i uken for å følge opp dette arbeidet.

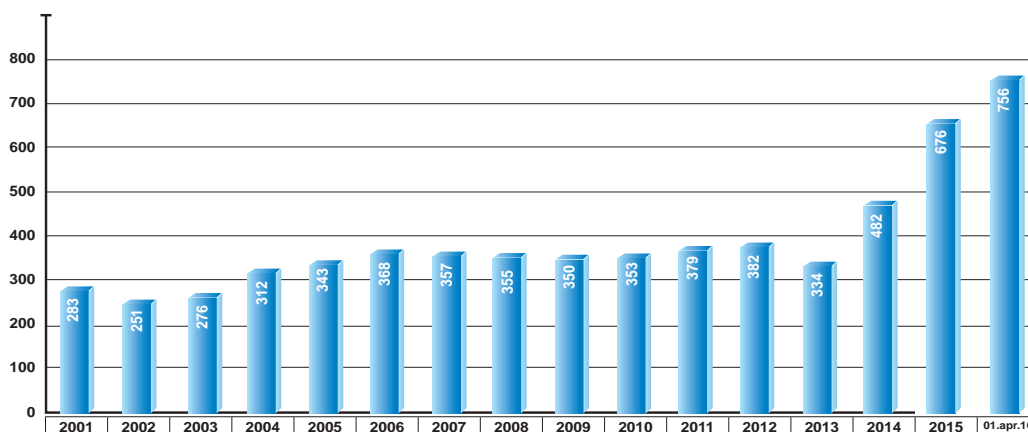
▶
PENs kontorlandskap
huser William Nygaard,
Ingeborg Kværne,
Larissa Avelar og
Hege Newth Nouri.

1.6 IFEX – International freedom of Expression Exchange

Norsk PEN er medlem av dette internasjonale nettverket med hovedkvarter i Toronto, Canada. IFEX sirkulerer daglig meldinger fra hele verden om overgrep mot ytringsfriheten.

2. Medlemmene

Pr. 31/12-2015 hadde Norsk PEN 710 medlemmer, en netto økning på 228 siden forrige årsskifte. Styret har satt som strategisk mål at Norsk PEN innen utgangen av 2017 skal ha 1000 medlemmer. For å kunne gjennomføre en målrettet og ressurskrevende medlemsverving har Norsk PEN hatt hjelp fra Larissa Avelar, som fortsetter dette arbeidet én dag i uken i 2016.

▲ Medlemsutvikling fra 2001 til 2016.

2.1 Åpne arrangementer

Norsk PENs medlemmer og andre interesserte er blitt invitert til følgende debattmøter og seminarer i perioden (arrangementene har vært holdt på Litteraturhuset i Oslo når intet annet er angitt):

14. april: Ett år i fangenskap: Ikke glem skolejentene fra Chibok - #BringBackOurGirls

I samarbeid med PLAN Norge. Debatt med: **Gina Lende**, religionshistoriker, **Gina Ihasee**, initiativtaker til #BringBackOurGirls-demonstrasjonen 2014, **Stig Jarle Hansen**, terrorforsker, **Kjell Erik Øie**, generalsekretær Plan Norge.

21. april: Årsmøteseminar: folkemordet på armenerne

Med **Ragip Zarakolu**, **Eugene Schoulgin**, **Ragnar Næss** og **Armensk kulturforening**. Programleder var **William Nygaard**.

4. mai: Verdens Pressefrihetsdag: Fritt fram så lenge ingen blir krenket

Arrangert i samarbeid med presseorganisasjonene, Fritt Ord og UNESCO-kommisjonen. Med **Olemic Thommessen**, **Roar Hagen**, **Sven Egil Omdal**, **Tarek Atis**, **Aidan White**, **Einar Øverenget**, **Anine Kierulf** og **Hege Ulstein**.

19. mai: Medienes rolle i Russland-Ukraina-konflikten.

I samarbeid med International Media Support.

Med **Gunnar Nygren**, **Jesper Højberg**, **Geir Flikke** og **Ane Tusvik Bonde**.

20. mai: Møte med den sørkoreanske forfatteren Hwang Sok-Young

I samarbeid med Font forlag. Innledning ved **Eugene Schoulgin**.

21. mai: Bli med bak fasaden i Baku

Amnesty i Norge, Den Norske Helsingforskomité, Human Rights House Foundation og Norsk PEN arrangerte et åpent møte om de grove bruddene på menneskerettighetene og ytringsfriheten i Aserbajdsjan. Med **Dinara Yunus, Gulnara Akhundova** og fribyforfatter **Idrak Abbasov** i samtale med **Ane Tusvik Bonde**.

26. – 31. mai: Norsk Litteraturfestival på Lillehammer

27. mai: Styremedlem **Anders Heger** holdt folketale i parken.

29. mai: **Dagbok fra Guantanamo**. Samtale med **Larry Siems**. I samarbeid med Amnesty.

31. mai: **Iransk poesisalong**. **Ann-Magrit Austenå** i samtale med fribyforfatterne **Nama Jafari** og **Asieh Amini**.

3. juni: Varslerdagen: Stå opp for sannheten.

I samarbeid med Dag Hammarskjöldprogrammet på Voksenåsen, Fritt Ord, Networks SouthNorth og Expose Facts.

Markering foran Stortinget med **Daniel Ellsberg, Thomas Drake, Jesselyn Radack, Coleen Rowley** og **Norman Solomon**.

Markeringen ble etterfulgt av rundebordsamtale på Litteraturhuset der også **Harald Stanghelle, Kari Breirem, Jon Wessel-Aas** og **Arne Ruth** bidro.

10. juni, Cinematekt Oslo: A heart never dies.

Premiere på **Erling Borgens** dokumentar om menneskerettighetsforkjemperen **Ales Bialitski**: *Hviterussland: Europas siste diktatur*. Debatt etter filmen.

I samarbeid med Human Rights House Foundation og Den norske Helsingforskomité.

▲ Ann-Magrit Austenå og Simon Stranger på scenen under Bjørnsonfestivalen.

1. september: Iranske forfattere i Norge. Se 8. Komiteen for fengslede forfattere.

4. september, Bjørnsonfestivalen Molde: Et blikk på Russland

Luke Harding, journalist fra The Guardian, journalist og Moskva-korrespondent for NRK
Morten Jentoft, forfatter **Sofi Oksanen**, seniorforsker ved NUPI **Julie Wilhelmsen**. Samtaleleder: forfatter **Aage Borchgrevinck**.

4. september, Bjørnsonfestivalen Molde: På flukt

Ann-Magrit Austenå, styremedlem i Norsk PEN i samtale med forfatter Simon Stranger og fribyforfatterne i Molde, **Samah Mahmoud** og **Ali Abu Khattab** fra Gaza.

18. september, Kapittel Stavanger: Tre blikk på USA

Larry Siems, forfatter, tidl. programdirektør for «freedom to write» i PEN American Center, **Ole G. Moen**, historieprofessor og USA-ekspert, journalist **Kadafi Zaman**. Programmet ble ledet av **Elisabeth Eide**, nestleder i Norsk PEN.

19. september, Kapittel Stavanger: Tekst i flukt – iranske, irakiske, libyske og eritreiske tekster på norsk.

I samarbeid med Norsk Oversetterforening.

Manal Al-Sheikh, **Sahar Bayati**, **Dessale Berekhet**, **Ashur Etwebi**, **Gunstein Bakke**, **Gøril Eldøen**, **Johanne Fronth-Nygren** og **Erling Kittelsen**. Programmet ble ledet av Ingeborg Kværne, fribykoordinator.

6. oktober, Port of Spain, Trinidad: Carl Morten Iversen og Hege Newth Nouri arrangerte seminaret "Shelter Unlimited: Protection for Writers and Artists at Risk. About persecuted writers and the international cities of refuge" under IFEX-møtet på Trinidad. Sammen med **Ann Harrison** og **Marian Botsford Fraser** fra PEN International.

20. oktober, Gyldendalhuset Oslo: En kveld med Eugene Schoulgin

Med **Eugene Schoulgin**, **Geir Mork**, **William Nygaard** og **Stein Winge**.

5. november: Eritreiske forfattere i Norge. Se 8. Komiteen for fengslede forfattere.

11. november: Oil, climate and human rights – The Legacy of Ken Saro Wiwa

I samarbeid med FAFO, Forfatternes klimaaksjon §112, Fellesrådet for Afrika, Noragric og NMBU (Norges miljø- og biovitenskapelige universitet). Med **Nnimmo Bassey**, **Anne Hege Simonsen**, **Mark Taylor**, **Salil Tripathi**, **Heidi Finskas**, **Beate Sjøfjell**, **Maren Sæbø**, **Beate Slydal** og **Camilla Houeland**. Programleder var **Hege Newth Nouri**.

23. november: Ossietzkyprisen 2015 til Ulrik Imtiaz Rolfsen

Med **William Nygaard**, **Ulrik Imtiaz Rolfsen**, **Kjersti Løken Stavrum**, **Marie Simonsen**, **Abazar Hamid** og **Hilde Rød-Larsen**.

13. desember: Nyttårskortaksjon. Se 8. Komiteen for fengslede forfattere.

15. desember: Boklansering: Etter beste kjønn. Kjønnsperspektiv på medier og journalistikk.

I samarbeid med Universitetsforlaget. Med professorene ved HiOA **Elisabeth Eide**, **Kristin**

Skare Orgeret, redaktør **Marie Simonsen** og rektor ved HiOA **Curt Rice**.

18. januar: Overvåkingsseminar: Overvåking i ytringsfrihetens tid

Med **Dunja Majatovic**, talsperson for ytringsfrihet, OSSE, **David Kaye**, FNs spesialrapportør på ytringsfrihet, **Jon Wessel-Aas**, advokat, **Bård Vegar Solhjell**, Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé for SV, **Anders B. Werp**, justispolitisk talsperson for Høyre på Stortinget, **Arild Grande**, mediepolitisk talsperson for Arbeiderpartiet på Stortinget, **Ola Elvestuen**, nestleder i Venstre, **Olga Stokke**, journalist i Aftenposten, **Harald Klungtveit**, journalist og redaktør i Filter nyheter, **Vidar Strømme**, advokat og styreleder i ICJ-Norge.
Programledere: **William Nygaard** og **Terje Svabø**

11. februar: Varslerseminar: Hvem beskytter varslerne i helsevesenet?

I samarbeid med Helsetjenesteaksjonen.

Med **Even Reinertsen**, lege ved Sykehus Innlandet, **Eli Berg**, lege og forfatter, **Anne Kjersti Befring**, jurist og stipendiat ved Institutt for offentlig rett, **Ola Didrik Saugstad**, lege og professor i barnesykdommer, **Karin Andersen**, Stortingets Kommunal- og forvaltningskomiteé for SV.

Møteleder: Journalist og forfatter **Christian Borch**.

20. februar: Oversatte dager, Syria Oversatt. Se 8. Komiteen for fengslede forfattere.

20. februar: Oversatte dager, Dikt i skytteltrafikk. Se 8. Komiteen for fengslede forfattere.

▲ Poetene Manal Al-Sheikh og Erling Kittelsen leser under Oversatte dager.

4. mars: Markering på Eidsvolls plass foran Stortinget: Stans kneblingen av Tyrkias frie stemmer. Se 6.4.3 Tyrkia.

5. mars: Samtale med Ege Dündar, en av Tyrkias frie stemmer. Se 6.4.3 Tyrkia.

11. mars, Bibliotekmøtet i Tromsø: Sensur? Selvsensur.

I samarbeid med Norsk Bibliotekforenings ytringsfrihetsutvalg.

Med **Dag Larsen**, Utdanningsleder ved Norsk Barnebokinstitutt og styremedlem i Norsk PEN og **Nisrin Maktabi Barkouki**, Det Flerspråklige bibliotek.

16. mars: Hva skjer når ingen spør? Om konsekvensene av mediekrisen for vårt demokrati.

I samarbeid med Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening.

Med **Rune Ottosen**, styremedlem i Norsk PEN, **Reidun Kjelling Nybø**, konstituert generalsekretær Norsk Redaktørforening, **Kjersti Sortland**, ansvarlig redaktør Asker og Bærum Budstikke, **Knut Olav Åmås**, leder i Mediemangfoldsutvalget, **Ruth Grung**, stortingsrepresentant AP, **Stein Sneve**, journalist Avisa Nordland. **Ordstyrer:** journalist **Mala Wang-Naveen**.

▲ I debatt om overvåking. Fra venstre: Vidar Strømme, Olga Stokke, Anders B. Werp, Bård Vegar Solhjell, Ola Elvestuen, Arild Grande og Harald Klungtveit. William Nygaard ønsker velkommen.

2.2 Informasjon

Informasjon til medlemmer, media og norske og internasjonale samarbeidspartnere gis gjennom pressemeldinger, rapporter, nyheter og annet materiell som legges fortløpende ut på Norsk PENs hjemmeside. Norsk PEN og styremedlemmer benytter også Facebook og Twitter aktivt for å formidle og dele relevant informasjon.

2.1 Pressemeldinger

Det ble sendt ut 10 pressemeldinger i perioden:

- 11. juni 2015: Fridom for aserbajdsjanske Khadija Ismailova
- 12. juni 2015: Justismyndighetene og dokumentarfilmskapere. Om PSTs beslaglegging av Rolfsens materiale
- 14. september 2015: PEN calls on all European Union member states - Refugee Crisis
- 9. oktober 2015: Ytringsfriheten taper i statsbudsjettet. Om kutt i kvoten for overføringsflyktninger
- 29. oktober 2015: Ossietzkyprisen 2015 til Ulrik Imtiaz Rolfsen
- 17. desember 2015: PEN lanserer ny rapport om Tyrkia: nedslående utvikling for ytringsfriheten
- 18. januar 2016: Ytringsfrihet i overvåkningens tid
- 9. februar 2016: Norwegian journalist denied press accreditation and work permit renewal. Om Silje Kampsæter i Tyrkia. PM sammen med PEN International
- 2. mars 2016: Stor markering 4. mars kl. 15: Stans kneblingen av Tyrkias frie stemmer!
- 7. mars 2016: Edward Snowden tildeles Ossietzkyprisen 2016

Pressemeldinger legges ut på vår hjemmeside og sendes norske medier, myndigheter og samarbeidspartnere, avhengig av sakens natur.

2.2 Norsk PENs hjemmesider

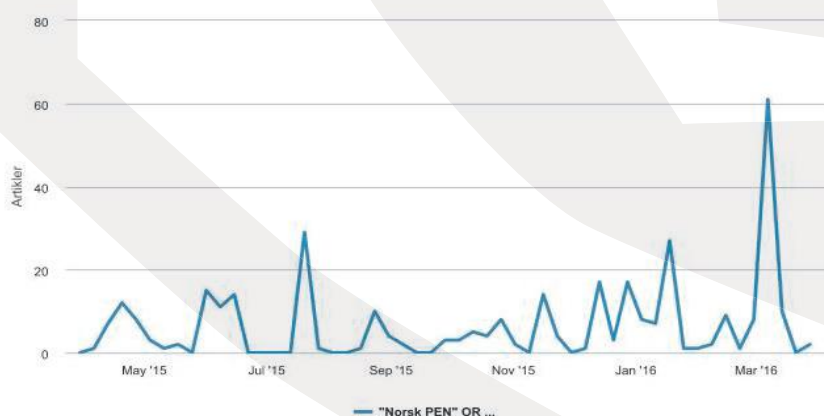
1. oktober 2015 lanserte Norsk PEN en ny nettside. Formålet er at informasjon om Norsk PEN og vårt arbeid skal bli mer synlig, tilgjengelig og brukervennlig. Dessuten har vi valgt en billigere løsning som også er enklere å oppdatere.

2.3 Norsk PEN i mediene

Norsk PEN fører en løpende oversikt over medieoppslag og deltagelse i debatter i radio, TV og aviser.

Styret og administrasjonen har vært aktivt deltagende med kronikker, intervjuer og debattinnlegg i perioden. Saker der det har vært særlig mye PEN-aktivitet er blant annet PSTs beslaglegging av Rolfsens upubliserte filmmateriale, kutt i flyktningekvoten i statsbudsjett for 2016, innstramningen av ytringsfriheten i Tyrkia og tildelingen av Ossietzkyprisen 2016 til Edward Snowden.

En oversikt fra Retriever viser at Norsk PEN hadde 339 nyhetsoppslag i perioden:

▲ Norsk PEN i media 1. april 2015 til 1. april 2016.

2.4 Sosiale medier

Norsk PEN har Facebook-profil og Twitter-kontoen @norsk_pen. Sosiale medier tas aktivt i bruk for å spre informasjon om Norsk PENs arbeid og arrangementer, fribyforfatterne og i andre saker om yringsfrihet.

3. Økonomi

Regnskapet for 2015 viser at Norsk PEN har en økonomi i positiv balanse. Driften av Norsk PEN blir støttet med årlige bidrag fra Den Norske Forleggerforening, skribentorganisasjonene i Rådhusgata (Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere og Kritikerlaget) og Norsk Journalistlag. Sammen med medlemskontingentene og administrasjonsbidrag fra UD-finansierte prosjekter dekker disse midlene faste driftskostnader og noe reisevirksomhet.

Norsk PENs internasjonale prosjektarbeid ble også i 2015 finansiert av UD. Brorparten av støtten er stipend til fribyene som forvaltes av Norsk PEN. Prosjektstøtten har også sikret oppfølging av prosjekter i Tyrkia, Afghanistan og Etiopia og finansierer bl.a. deltagelse på internasjonale møter og konferanser.

I 2015 økte Norsk PEN aktiviteten, engasjementet og arbeidet for yringsfrihet i Norge ved etableringen av **Norsk Prosjekt for Yringsfrihet og Yringsansvar**. Prosjektet ble i 2015 tildelt midler av Fritt Ord, Bergesenstiftelsen og Eckbos Legat, etter søknad om midler til et 3-årig oppstartsprogram..

Komiteen for Fengslede Forfattere har mottatt bidrag fra Norsk Forfattersentrum, Norsk Oversetterforening, Den norske Forfatterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Dramatikerforbundet og Fritt Ord til gjennomføring av forfatterkvelder med landtema.

Fritt Ord og Norsk Forfattersentrum har støttet utviklingen av program om yringsfrihet for skoleverket.

3.1 Regnskap og revisjon

Norsk PENs regnskap har blitt ført eksternt av **Helle Rosenvinge**. Revisor er **Kåre Oppstrøm, Baker Tilly Grimsrud & Co ANS**.

3.3 Bank og støttekonto

Norsk PENs bankforbindelse er Cultura Bank. Norsk PEN har fått en avtale om opprettelse av støttekonto i Cultura Bank.

Styret i Norsk PEN besluttet i 2015 å opprette et krisefond for forfulgte forfattere. Norsk PENs Krisefond har som formål å gi økonomisk bistand til ytrere innenfor PENs målgruppe som er i umiddelbar fare grunnet forfølgelse, trusler eller trakassering, og som derfor har behov for øyeblikkelig hjelp. Fondet henter sin kapital fra medlemmers pengestøtte, samt andre donasjoner og driftsoverskudd.

4. Representasjon og samarbeidspartnere

4.1 Representasjon

Hege Newth Nouri har representert Norsk PEN i NGO-forum for menneskerettigheter, og har deltatt på to møter i perioden.

Peter Normann Waage er International PENs observatør i ICORNs styre og er oppnevnt på forslag fra Norsk PEN. Han har deltatt på ett styremøte i perioden.

Hege Newth Nouri har vært Norsk PENs representant i styret for radiostasjonen Voice of Tibet. **Carl Morten Iversen** har vært vararepresentant.

Tone Bull har vært Norsk PENs representant i Den Norske Burmakomiteen.

Hege Newth Nouri representerer Norsk PEN i UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet.

4.2 Festivalene

Norsk PEN samarbeidet med Norsk Litteraturfestival, Bjørnsonfestivalen, Kapittel og Oversatte dager om seminarer og en rekke andre arrangementer i perioden, jfr. avsnitt 2.1.

4.3 Andre nasjonale møter og konferanser

4.3.1 Møter med faste samarbeidspartnere

Hege Newth Nouri og styremedlem **Rune Ottosen** (for HiOA) har deltatt på møter i UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet og Nouri har deltatt på styremøter i radiostasjonen Voice of Tibet og møter i NGO-forum i perioden.

4.3.2 Fribykoordinator **Ingeborg Kværne** deltok på nettverksmøte for fribyene i Trondheim 1. og 2. november.

4.3.2 Debattmøter, foredrag m.m.

Norsk PEN har i perioden mottatt stadig flere henvendelser om å bidra med foredrag, innledere eller paneldeltakere på debattmøter. Her er en oversikt over deltagelse på møter der vi ikke selv er arrangør eller samarbeidspartner:

Fribyforfatter Haile Bizen Abrha overleverte *Karius og Baktus* på tigrinja til Jan Egeland i Flyktningshjelpen.

- **19. mai:** **Ingeborg Kværne** holdt appell på vegne av PEN under besøket til Ensaf Haidar, Raif Badawis kone. Arrangert av Amnesty.
- **3. juni:** Flyktninghjelpen: Møte med **Jan Egeland**, overrekkelse av *Karius og Baktus* på tigrinja. **Hege Newth Nouri** og **Ingeborg Kværne** fra Norsk PEN, sammen med fribyforfatter **Haile Bizen Abrha** og koordinator i Kristiansand, **Espen Halvorsen**.
- **4. juni:** Bokdagen 2015: Samfunnsansvar og yringer. **William Nygaard** deltok i samtale med bl.a. **Per Fugelli** og **Erika Fatland**.
- **6. juni:** Festpillene i Bergen: Kunst og yringsfrihet. **William Nygaard** deltok i debatt sammen med bl.a. **Flemming Rose**. Ledet av **Knut Olav Åmås**.
- **14. august:** Arendalsuka. **William Nygaard** i deltok i åpen publikumssamtale om yringsfrihet. Øvrige deltakere: Sjefredaktør **Gérard Biard** i Charlie Hebdo, **Børge Brende**, **Bushra Ishaq** og **Thorbjørn Jagland**. Ledet av **Harald Stanghelle**.
- **4. september:** **Ingeborg Kværne** holdt tale under mottakelsen for Oslos nye fribyforfatter (skribent fra Egypt, anonym).
- **10. september:** **Ingeborg Kværne** holdt tale ved åpningen av utstillingen «Barn i Krig», Avistegnernes Hus, Drøbak.
- **10. september:** **Carl Morten Iversen** på Ethio-Norway TV (Etiopisk Norsk kanal, ETNK) om Norsk PEN og yringsfrihet i Etiopia.
- **11. september:** **Hege Newth Nouri** holdt foredrag for UNE-ansatte om Norsk PEN, yringsfrihet og fribyordningen.
- **1. oktober:** **Hege Newth Nouri** holdt tale under Hieronymusfeiringa, oversetternes festdag.
- **19. oktober:** **Ingeborg Kværne** holdt innlegg om Norsk PEN og fribyordningen på Norsk Forfattersentrums årlige fagdag for litteraturansvarlige i Den kulturelle skolesekken.
- **8. januar:** **Ingeborg Kværne**, **Brit Bildøen** og **Hege Newth Nouri** holdt appeller foran den saudiarabiske ambassaden under 1-års markeringen for piskingen av Raif Badawi. Arrangert av Amnesty.

4.4 Priser

4.4.1 Ossietzkyprisen

Prisen for 2015 ble tildelt filmskaperen Ulrik Imtiaz Rolfsen for sin kamp for kildevernet og pressefriheten. Prisen ble delt ut 23. november, les mer under pkt. 2.1.

7. mars bekjentgjorde styret at Ossietzkyprisen for 2016 tildeles varsleren Edward Snowden.

Filmskaperen Ulrik Imtiaz Rolfsen fikk Ossietzkyprisen 2015.

4.4.2 Raftoprisen

Norsk PENs styre nominerte i 2016 den tyrkiske journalisten Can Dündar.

4.4.3 International Publisher Association's Freedom to Publish Prize

Norsk PENs styre nominerte i 2016 forleggeren Ahmedur Rashid Chowdhury fra Bangladesh.

4.5 Æresmedlemmer

Styret i Norsk PEN utnevnte den aserbajdsjanske journalisten Khadija Ismailova og den tyrkiske journalisten Can Dündar til æresmedlemmer i 2015.

4.6 Asylsøkere

Kontoret mottar en rekke henvendelser fra asylsøkende skribenter og journalister som enten venter på svar på asylsøknad eller har fått avslag. Henvendelser blir journalført og en uformell avtale med NOAS vedrørende arbeidsfordeling i denne typen saker er inngått. Informasjon til asylsøkende skribenter og fribyforfattere på persisk og arabisk er lagt ut på våre hjemmesider.

4.7 Utenriksdepartementet. Strategi for ytringsfrihet og uavhengige medier

Utenriksdepartementets ytringsfrihetsstrategi ble lansert 18. januar. William Nygaard, Ingeborg Kværne og Hege Newth Nouri deltok på lanseringen. Sommeren 2015 ble forslag til strategi forelagt UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet, der Norsk PEN er representert. Norsk PEN leverte innspill til strategien sammen med UNESCOs ekspertgruppe.

4.8 Høringsuttalelser og andre uttalelser

4.8.1 Forslag til endringer i utlendingsloven

Norsk PEN sendte høringsuttalelse til Regjeringens forslag til endring i utlendingsloven, høringsnotat Snr. 15/8555. I uttalelsen sluttet Norsk PEN seg til en omfattende og grundig høringsuttalelse fra NOAS.

4.8.2 Behov for et sterkere vern av varslere

7. mars sendte Kai Sibbern, leder av Norsk PENs Varslergruppe (se punkt 5.5 Varslere) og William Nygaard inn kommentar til Stortinget i anledning dokument 8:30 S (2015-2016) - representantforslag om behovet for et sterkere vern av varslere. Vedlagt brevet var et notat av advokat Vidar Strømme i Advokatfirmaet Schjødt.

5. Norsk Prosjekt for Ytringsfrihet og Ytringsansvar

Norsk PEN skal være aktiv pådriver nasjonalt i sentrale temaer om ytringsfrihet og etablerte derfor høsten 2014, med oppstart i 2015, prosjektet «Norsk ytringsfrihet og ytringsansvar». Prosjektet blir finansiert gjennom støtte fra Fritt Ord, Eckbos Legat og Bergesenstiftelsen. Prosjektets overordnede målsetting er å rette fokus mot saksområder i vårt eget land der ytringsfriheten er under press eller er direkte truet. Hele åtte underprosjekter inngår så langt i dette arbeidet.

De åtte delprosjektne tar for seg viktige satsningsområder for styrking av ytringsfrihetens kår i Norge. Det er etablert prosjektgrupper til hvert av de åtte delprosjektene. I sammensetningen av gruppene har det vært viktig å søke allianser og samarbeidspartnere i organisasjoner og miljøer som sikrer en bred faglig kompetanse. Minst ett styremedlem er representert i hver gruppe.

Gruppene arrangerer fagseminarer, overvåker og tar aktivt del i debatter og saker på vegne av Norsk PEN og gruppe-medlemmenes egne organisasjoner.

5.1 Skoleproduksjon, produksjon av program om ytringsfrihet for skoleelever

Formål: Bevisstgjøre norske unge hvorfor det er viktig å kjempe for retten til ytringsfrihet og hva det innebærer å bli fratatt denne.

Ansvarlig: Fribykoordinator i Norsk PEN Ingeborg Kværne. Arne Svingen fra Norsk PENs styre er med som styrerepresentant og ressursperson.

Status: Det lages tre produksjoner presentert av én fribyforfatter sammen med én norsk forfatter som har vist et samfunnsengasjement i sitt forfatterskap.

Medvirkende: **Østlandet:** Abdul Muhiaddin (fribyforfatter i Skien, karikaturtegner og blogger fra Somalia) og Guro Sibeko. **Rogaland/sørvestlandet:** Sahar Bayati (fribyforfatter i Haugesund, journalist og forfatter fra Iran) og Solveig Aareskjold. **Midt-Norge:** Asieh Amini (fribyforfatter i Trondheim, poet, journalist og menneskerettighetsaktivist fra Iran) og Ingrid Storholmen.

Lene Therese Teigen (regissør, dramatiker, forfatter) er med som produsent og skal bidra til å lage god struktur på de tre produksjonene.

Skoleproduksjonene lages våren 2016 og skal på turné, bl.a. gjennom DKS Vestfold og DKS Nord-Trøndelag, og som del av ungdomsprogrammene på Litteraturfestivalen på Lillehammer og Bjørnsonfestivalen i Molde. Pedagogisk materiale til utdeling og bruk av elever og lærere på skoler vil bli produsert.

▲ Abdul Muhiaddin og Guro Sibeko samarbeider om skoleproduksjon.

5.2 Mediene og det publisistiske, inkludert nettet

Formål: Prosjektets formål er tosidig - både å overvåke det samlede publisistiske miljøets utøvelse av eget samfunnsansvar og sikring av kvalitet, og å følge opp offentlige rammevilkår for redaksjonell utøvelse.

Dette innebærer å følge opp konsekvensene ved endringer i økonomiske rammer for massemedier, bøker og film. Nye økonomiske modeller som visker ut skillet mellom reklame og redaksjonelt innhold inngår i arbeidsfeltet. Likeså er såkalt «nettrett» og arbeid mot hatefulle ytringer i nettdebatter et annet fokusområde.

Ansvarlig: Annette Groth er leder. Ann-Magrit Austenå har hatt styreansvaret i Norsk PEN for prosjektet inntil desember 2015. Åshild Eidem overtok ansvaret i styret, med Anders Heger som suppleant..

Status: Det er etablert et formelt samarbeid med Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening. To seminarer er gjennomført: **Redaksjonelt ansvar og moderering av avisenes fora for Internett-debatt** i 2015, og **Hva skjer når ingen spør? Om konsekvensene av mediekrisen for vårt demokrati** 16. mars.

5.3 Det flerkulturelle feltet

Formål: Fokuserer på det vi har kalt «offentligheten» og ytringsfriheten for 'nye' stemmer. Med Internett, sosiale medier og økt migrasjon ser vi to dimensjoner; den ene teknologidrevet, den andre drevet av at vi er et mer kulturelt sammensatt samfunn. Oppmerksomhet på flyktnings situasjonen er også en viktig prioritet for utvalget.

Ansvarlig: Nisrin Maktabi Barkouki er leder. Elisabeth Eide fra styret i Norsk PEN har ledet prosjektet frem til februar 2016. Soudabeh Alishahi fra styret har vært medansvarlig.

Øvrige gruppemedlemmer er Raheela Chaudry, Jørgen Lorentzen og Mina Adampour.

Status: I lys av den nåværende flyktnings situasjonen har utvalget søkt IMDI om penger til et prosjekt der fribyforfattere og –tegnere besøker asylmottak og voksenopplærings sentra for å få nyankomne i tale og informere dem om viktige sider ved integrering i det norske samfunnet, via folkeopplysning, egne erfaringer og humor (tegnene). Svar ventes før sommeren.

5.4 Elektronisk og annen overvåking, nasjonalt og internasjonalt

Formål: Bidra til å sette overvåking løpende på agendaen og dertil ha en beredskap når temaet kommer opp i det norske og internasjonale samfunn av ulike årsaker. Gruppen skal følge opp utspill om overvåking i Norge og politikernes beslutning, som fremstøt for utvidelse av e-tjenesten og PSTs fullmakter til overvåking av norske borgeres digitale korrespondanse inn og ut av landet.

Ansvarlig: Jon Wessel-Aas fra ICJ-Norge er leder. William Nygaard er styrets representant i gruppen, med Elisabeth Eide som suppleant. Øvrige medlemmer av gruppen er Kjersti Løken Stavrum fra Norsk Presseforbund og Arne Jensen/Reidun Kjelling Nybø fra Norsk Redaktørforening.

Status: Prosjektgruppen møtes regelmessig og har løpende dialog om temaet og saker som dukker opp. I 2015 preget Rolfsen-saken nyhetsbildet, men også tidligere sjef for e-tjenesten Kjell Grandhagens forslag om å utvide e-tjenestens fullmakter til overvåking av norske borgeres digitale korrespondanse inn og ut av landet har skapt stort engasjement i gruppen.

18. januar arrangerte gruppen seminaret **Ytringsfrihet i overvåkningens tid**. Seminaret stilte spørsmålene om hvor mye overvåking vi utsettes for og hvorfor. Samme dag stilte William Nygaard, Elisabeth Eide, Reidun Kjelling Nybø, Jon Wessel-Aas, Knut Olav Åmås, Kjersti Løken Stavrum og Thomas Spence 11 spørsmål til regjeringen i et innlegg i Aftenposten. Innlegget tok utgangspunkt i seminarets problemstillinger og avsluttet

med et siste spørsmål til regjeringen om den vil vurdere å opprette en kommisjon i 2016 om overvåkings rolle, rammer og konsekvenser for ytringsfriheten og dermed vårt demokrati.

5.5 Varslere

Formål: Norsk PEN betrakter varsling som et viktig demokratisk prinsipp for å avdekke kritikkverdige forhold overfor offentligheten. Varsling er en del av vår ytrings- og informasjonsfrihet og Norsk PEN skal bidra til å beskytte varslernes rettigheter og deltakelse i samfunnsdebatten.

Ansvarlig: Kai Sibbern er leder. Rune Ottosen er styrets representant.

Status: Norsk PEN var medarrangør på Varslerdagen 3. juni: **Stå opp for sannheten**, sammen med Voksenåsen Dag Hammarskjöldprogrammet, Fritt Ord m.fl.

11. februar ble seminaret **Hvem beskytter varslerne i helsevesenet?** arrangert. Det tok for seg frykttkultur, ledelsesproblemer og helsepersonell som varslere om helseskadelige nedskjæringer i helsesektoren.

▲ Lege Even Reinertsen forteller om behandlingen han fikk av sine overordnede etter å ha varslet om uforsvarlig drift ved Gjøvik sykehus.

5.6 Komiteen for fengslede forfattere

Formål: Protestere mot overgrep, trakassering, fengsling og, i verste fall drap, på forfattere og andre frie ytrere.

Ansvarlig: Brit Bildøen fra Norsk PENs styre med Asbjørn Øverås som suppleant. Øvrige representanter i komiteen er Jørgen Lorentzen fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Øivind Hånes fra Den norske Forfatterforening, Magnhild Bruheim fra Norske Barne- og ungdomsbokforfattere og Hilde Rød-Larsen fra Norsk Oversetterforening. Representant fra Forleggerforeningen og Journalistlaget inviteres med til komiteen.

Status: Blant komiteens virkemidler er fengselsbesøk, overvåkning av rettsaker, signatur-

og brevaksjoner overfor myndigheter i land der forfattere o.a. er utsatt eller fengslet, og protest mot inhuman behandling. Hvert år markeres Fengslede Forfatteres Dag, i Norsk PEN i forbindelse med utdeling av Ossietzkyprisen.

Komiteen har arrangert tre temakvelder med fokus på hhv Iran (1. september) og Eritrea (5. november) og Syria (20. februar). 13. desember arrangerte komiteen en førjulssammenkomst der alle som ønsket kunne skrive postkort til forfattere og journalister i fengsel. Hele 220 postkort ble skrevet. Komiteen har gjennom året også engasjert seg i Raif Badawi-saken, og har deltatt på flere av de ukentlige demonstrasjonene foran den saudiarabiske ambassaden.

5.7 Fribyforfatterne i Norge

Formål: Bistå forfatterne med å skrive og utvikle seg som forfattere i Norge. For de fleste forfatterne er det viktig å kunne fortsette arbeidet for ytringsfrihet og menneskerettigheter i hjemlandet fra eksiltilværelsen. Å hjelpe forfatterne til dette arbeidet har svært høy prioritet. De siste årene har Norsk PEN hatt særlig oppmerksomhet på økt bruk av forfatterne som ressurspersoner.

Ansvarlig: Norsk PENs fribykoordinator Ingeborg Kværne. Styrets representant er Arne Svingen. Dette arbeidet er omfattende og tidkrevende og førte i sin tid til opprettelsen av koordinatorstillingen for fribyene i Norsk PENs administrasjon.

Status: Fribykoordinatoren arbeider med en rekke prosjekter for å styrke forfatternes profesjonelle stilling, deriblant hjelp til manusutvikling og oversettelser og økt debattdeltagelse.

Norsk PEN har utgitt tre fribyantologier på norsk og engelsk med tekster av fribyforfatterne. Forrige antologi kom ut høsten 2014, "Instruks i å skrive et horedikt". PEN har i løpet av perioden initiert og gjennomført flere workshops for og formidlingsprosjekter med fribyforfattere, og å formidle informasjon om fribyforfatterne og fribyordningen, utgjør en vesentlig del av både fribykoordinators og generalsekretærs arbeidshverdag. Høsten 2015 jobbet vi hardt for å redde den norske fribyordningen. Les mer under pkt. 7.

5.8 Den allmenne debatten, inkludert det internasjonale

Formål: Styrke Norsk PENs ytringsfrihetsarbeid i norsk offentlighet.

Ansvarlig: William Nygaard og styret i Norsk PEN og administrasjonen

Status: Styret og administrasjonen har styrket deltakelsen i debatter i Norge. Oppfølging gjøres ved økt aktivitet i sosiale medier, Facebook og Twitter, men også en økt deltakelse når Norsk PEN blir invitert til å delta i debatter, seminarer eller med foredrag. Norsk PEN har spesielt engasjert seg i Snowdens sak og fulgt opp hans avsløringer av styresmaktens ulovlige overvåkning av egne og andre lands borgere. Likeledes har vi støttet Ulrik Imtiaz Rolfsen og hans rett til å beskytte sine kilder.

5.9 Norsk PEN avdeling Bergen

Som et ledd i Det norske prosjektet ønsket styret å utvide PENs arbeidsområde til andre norske byer. I første omgang opprettes en vestlandsavdeling i Bergen som et ett-årig prøveprosjekt. PEN avdeling Bergen hadde sitt stiftelsesmøte den 16. februar. Tilstede var **Anne Berit Helland**, bibliotekar, **Jan Landro**, forfatter og journalist, **Nuray Yildirim Gullestad**, skribent og **Leikny Haga Indergaard**, biblioteksjef. Fra Norsk PEN stilte **William Nygaard** og **Hege Newth Nouri**.

Forsamlingen valgte **Nuray Yildirim Gullestad** som leder av PEN avdeling Bergen.

Avdeling Bergen skal rapportere til generalsekretæren. Avdelingen får et startbudsjett for å komme i gang med programarbeidet. Programarbeidet blir en del av det samlede programtilbudet i Norsk PEN og samordnes med generalsekretær og AU. **Elisabeth Eide**, nestleder i Norsk PEN, er styrets representant i avdelingen.

6. Internasjonal representasjon, møter og samarbeid

6.1 Møter og konferanser

William Nygaard, Peter Normann Waage, Brit Bildøen, Hege Newth Nouri og Ingeborg Kværne deltok på PEN Internationals WiPC/ICORNs årskonferanse i Amsterdam 26.-29. mai 2015.

William Nygaard, Carl Morten Iversen og Hege Newth Nouri deltok på IFEX' generalforsamling i Port of Spain, Trinidad, 5.-8. oktober.

William Nygaard, Brit Bildøen, Arne Svingen, Ingeborg Kværne og Hege Newth Nouri deltok på PEN Internationals kongress i Québec, Canada 13.-17. oktober. **Anders Heger** deltok som styremedlem i PEN International.

William Nygaard og Eugene Schoulgin var på møte med PEN International i London 8. og 9. februar.

Eugene Schoulgin deltok på rundebordssamtale om Tyrkia i regi av PEN International i London 15. februar.

William Nygaard deltok i lanseringen av boken 'Don't hurt me', om vold mot kvinner, i Istanbul 11. mars.

Arne Svingen deltok på PEN International Translation and Linguistic Rights Committee i Johannesburg, Sør-Afrika, 10.-11. mars.

Ingeborg Kværne deltok på ICORNs generalforsamling og markering av 10-årsjubileum i Paris 30. mars-1. april 2016.

▶
Det arbeides hardt under PEN-kongressen om en uttalelse til støtte for det eritreiske og etiopiske folket i deres kamp mot autoritære regimer.

6.2 Markeringer foran den saudiarabiske ambassaden

Hver fredag i 2015, siden fredag 9. januar, har det i regi av Amnesty International blitt avholdt markering foran den saudiarabiske ambassaden i protest mot fengslingen og den grufulle straffen mot bloggeren Raif Badawi; han er dømt til 10 års fengsel, 1000 piskeslag, 10 års utreiseforbud og en millionbot for å ha opprettet en blogg for fri og liberal samfunnsdebatt. I 2016 fortsetter markeringene hver første fredag i måneden. Representanter fra Norsk PEN har vært til stede på en lang rekke av demonstrasjonene, og følgende personer har holdt appell på markeringene på vegne av eller på oppfordring fra Norsk PEN:

Brit Bildøen (forfatter, styremedlem Norsk PEN og leder av Norsk PENs komité for fengslede forfattere) – 2 appeller

Torgeir Rebolledo Pedersen (forfatter, medlem Norsk PEN) – 2 appeller

Sigmund Løvåsen (forfatter, leder for Den norske forfatterforening, medlem Norsk PEN)

Soudabeh Alishahi (tidligere fribyforfatter i Oslo, styremedlem Norsk PEN)

Arifur Rahman (karikaturtegner fra Bangladesh, tidligere fribyforfatter i Drøbak, medlem Norsk PEN)

Valborg Frøysnes (skuespiller; fremførte dikt)

Hege Newth Nouri (generalsekretær, Norsk PEN)

Ingeborg Kværne (fribykoordinator, Norsk PEN) – 2 appeller

6.3 Internasjonale kampanjer

Norsk PEN har sluttet seg til flere internasjonale kampanjer initiert av IFEX og PEN International i perioden.

6.4 Landsituasjoner

6.4.1 Afghanistan

Norsk PEN sikret driftstøtte til Forfatternes Hus i Kabul med midler fra UD for 2015. Norsk PEN er støttesenter og søsterorganisasjon for Afghansk PEN. En delegasjonsreise til Afghanistan i 2015 måtte utsettes grunnet en stadig forverring av sikkerhetssituasjonen.

Siden etableringen etter initiativ fra Norsk PEN og støtte fra UD, har Afghansk PEN opparbeidet seg en posisjon som det mest uavhengige og viktige litterære senteret i Afghanistan. Medlemmene er unge og eldre forfattere, kvinner og menn, fra alle språkgruppene i landet. Afghansk PEN har spilt en avgjørende rolle i å oppdage og fremme nye litterære talenter etter Taliban-regimets fall og for å sikre publisering av litteratur på minoritetsspråk.

53 litterære programmer ble arrangert i 2015 i Forfatternes Hus, med besøkstall fra 50 til 200 på hvert arrangement.

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har forverret seg betraktelig i 2015, dette har resultert i at påtakelig færre kvinnelige forfattere stiller opp som deltakere. Men til tross for den usikre sikkerhetssituasjonen, har den litterære organisasjonen for unge jenter, Malalai, opprettholdt sine programmer i Forfatternes Hus.

De fleste litterære arrangementene presenterer forfattere med persisk eller pashto som morsmål, men forfattere med andre morsmål har også fått egne arrangementer.

I tillegg til å arrangere ukentlige litterære samlinger, er Afghansk PEN en plattform for debatt om ytringsfrihet og menneskerettigheter, der deltakerne hovedsakelig har vært

unge forfattere av begge kjønn. Afghansk PEN publiserte 10 bøker i 2015. Landansvarlig er styremedlem **Elisabeth Eide**.

Litterært arrangement i Forfatternes Hus i Kabul.

6.4.2 Hviterusland

Det har vært mindre aktivitet i Norsk PENs Hviterusland-arbeid i perioden grunnet roligere forhold, om enn styringssystemet er uendret. Landansvarlig styremedlem er **Peter Normann Waage**.

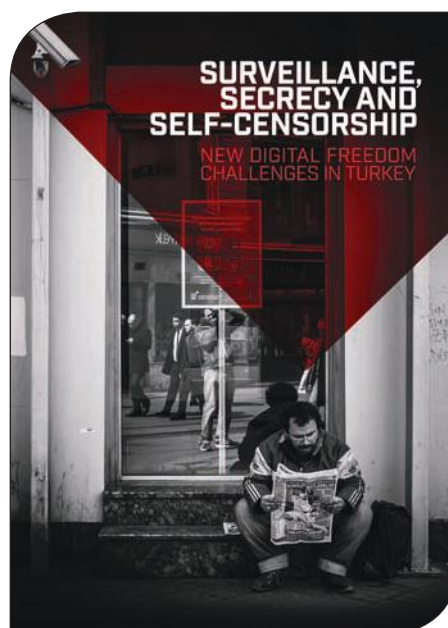
6.4.3 Tyrkia

Norsk PENs Tyrkia-arbeid er blitt fulgt opp av styreleder og generalsekretær, godt hjulpet av Tyrkia-ekspert og visepresident i PEN International **Eugene Schoulgin**.

Styret etablerte i 2015 en Tyrkia-gruppe som planlegger oppfølging av Tyrkia-arbeidet i samarbeid med Tyrkisk PEN og PEN International, samt bidrar til at styret får bedre detaljkunnskaper om situasjonen i Tyrkia og Norsk PENs arbeid.

Gruppens medlemmer er William Nygaard, Eugene Schoulgin, Anders Heger, Brit Bildøen og administrasjonen.

I desember lanserte Norsk PEN i samarbeid med PEN International *Surveillance, Secrecy and Self-Censorship: New Digital Freedom Challenges in Turkey*. Rapporten dokumenterer hvordan tyrkiske myndigheter har slått stadig hardere ned på den digitale ytringsfriheten. Rapporten beskriver, forfølgelsen av enkelte journalister og skribenter, lovendringer som har gitt myndighetene utvidet mandat til å sensurere digitale tekster, iverksettelse av masseovervåkning, og press fra myndighetene på internettfirmaer som opererer i Tyrkia for å få dem til å sensurere materiale eller gi fra seg informasjon om brukerne.

Rapporten *Surveillance, Secrecy and Self-Censorship: New Digital Freedom Challenges in Turkey* ble publisert i desember 2015.

Norsk PEN støttet Tyrkisk PENs utgivelse av boken 'Canimi Yakma' (engelsk: Don't hurt me), en antologi om vold mot kvinner. 25 av Tyrkisk PENs medlemmer har bidratt med tekster som omhandler vold mot kvinner. Boken ble lansert i Istanbul 11. mars, i anledning markering av Kvinnedagen. **William Nygaard** skrev forord til boken og deltok under lanseringen i Istanbul.

4. mars organiserte Norsk PEN en større markering foran Stortinget sammen med Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Mediebedriftenes Landsforening, Norsk Presseforbund, Den norske Forleggerforening, Den norske Helsingforskomité, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Dommerforeningen – Juristforbundet, Advokatforeningen, Den internasjonale juristkommisjonen (norsk avdeling), Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norsk Bibliotekforening og Human Rights House Foundation.

Bakgrunnen for markeringen var en dyp bekymring for utviklingen i Tyrkia. I Tyrkia fengsles dommere, akademikere, forfattere og journalister. Blant dem er sjefredaktøren for Cumhuriyet, Can Dündar, og lederen av avisens Ankara-kontor, Erdem Gül, som skrev om tyrkiske våpenleveranser til IS i Syria. Påtalemyndighetene la ned påstand om dobbelt livstidsfengsel for høyforræderi. Den brede alliansen av organisasjoner samlet seg derfor for å oppfordre Storting og regjering til å sende skarpe protester til Tyrkia, som både er Norges allierte NATO-partner og medlem i Europarådet. Storting og Regjering ble anmodet om at Norge sammen med andre land bør ta initiativ til en statsklage til Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) om systematiske brudd på ytringsfriheten og domstolenes uavhengighet.

Hege Newth Nouri ledet programmet under markeringen. Appeller ble holdt av **William Nygaard**, leder Norsk PEN, **Harald Stanghelle**, leder Norsk Redaktørforening, **Vidar Strømme**, styremedlem Den internasjonale juristkommisjonen, norsk avdeling og **Ege Dündar**, student, forfatter og journalist, sønn av Can Dündar. Ege Dündar reiste til Oslo for å på vegne av sin far og den oppvoksende generasjonen i Tyrkia, beskrive hvor ille situasjonen er i Tyrkia. Ege Dündar har engasjert seg sterkt i arbeidet for ytringsfrihet i Tyrkia gjennom engasjement i PEN Internasjonal og Tyrkisk PEN. Han har også markert seg som en sterk stemme og talsperson for faren, Can Dündar og hans kollega Erdem Gül. 5. mars arrangerte Norsk PEN en samtale med Ege Dündar på Litteraturhuset i Oslo. Samtalen ble ledet av Jørgen Lorentzen, medlem av PENs Komité for fengslede forfattere, forfatter og daglig leder i Hedda Foundation.

William Nygaard holder appell under Tyrkia-markering 4. mars, bl.a. til støtte for journalisten Can Dündar. Dündars sønn, Ege Dündar (til venstre) deltok i markeringen.

14. mars ble representanter for markeringen 4. mars innvilget et møte med fungerende ambassadør ved den tyrkiske ambassade, Ülku Kocaefe. Fra Norsk PEN møtte William Nygaard og Hege Newth Nouri, fra Norsk Presseforbund stilte generalsekretær Kjersti Løken Stavrum, fra Dommerforeningen stilte leder Ingjerd Thune og Vidar Strømme stilte som representant for International Jurists Commission, norsk avdeling. Formålet med møtet var å gi uttrykk for vår bekymring for ytringsfriheten, pressefriheten og rettssikkerheten i Tyrkia. Landansvarlig styremedlem er **William Nygaard**.

6.4.4 Etiopia

Norsk PEN har vært støttesenter for Etiopisk PEN siden det ble etablert i 2007. Vi har sikret støtte til senterets årlige kongresser for perioden 2013-2015 og vært representert på kongressene i 2012, 2013 og 2014 som observatører eller talere. Norsk PEN har også støttet reise og opphold for senterets leder til PEN Internationals kongresser.

Myndighetene i Etiopia har strammet grepet om menneskerettighetene det siste året. Etiopisk PEN var en av mange NGOer som ikke fikk utstedt en formell registrering fra myndighetene etter valget i 2015. Registreringen er nødvendig for at organisasjonen skal kunne drive sin virksomhet i henhold til landets lover og regler.

Hele fire styremedlemmer i Etiopisk PEN reiste til PEN-kongressen i Québec, deriblant lederen Solomon Hailemariam Erba. Under kongressen informerte styremedlemmene i Etiopisk PEN om en svært urovekkende situasjon for PEN-senteret med stadige trusler og trakassering fra myndigheter og politi. Styremedlemmenes hjem ble ransaket, Etiopisk PENS kontor ble rasert, arkiv og dokumentasjon om driften av senteret, medlemsoversikt ble konfiskert. Et av styremedlemmene ble brutalt banket opp, og familiemedlemmer ble truet.

Styremedlemmene fant situasjonen så truende og faren for fengsling og andre avstraffelser så overhengende at de valgte å hoppe av i Canada og søke om asyl. Styremedlemmene har nå blitt innvilget asyl i Canada.

Skjebnen til Etiopisk PEN er i dag uviss. Landansvarlig styremedlem er **Anders Heger**.

6.4.5 Eritrea

Norsk PEN er støttesenter for Eritreisk PEN og bidro til opprettelse av eksilsenteret på PEN-kongressen i Bishkek i 2014 etter initiativ fra den eritreiske fribyforfatteren **Dessale B. Abraham**.

Det ble besluttet i 2015 at Norsk PEN søker UD om støtte til PEN Eritrea, slik at senteret kan arrangere en kongress i 2016, samt støtte til reise og opphold for representanter fra senteret til PEN Internationals kongresser. Landansvarlig styremedlem er **Asbjørn Øverås**.

6.4.6 Iran

Aktivitet i Norsk PENS Iran-arbeid har ikke vært prioritert i perioden.

6.4.7 Myanmar

Gjennom et formelt samarbeid med Norsk PEN støtter organisasjonen **Samfunnsviterne** et større, litterært prosjekt i regi av PEN Myanmar. Samfunnsviternes støtte går til en rekke tiltak og aktiviteter innenfor prosjektet «Literature for everyone», som hadde oppstart i 2015. PEN Myanmar arrangerer litterære programmer der publikum inviteres til å dele

tanker og meninger, gi tilbakemeldinger og kritikk. Dette er nytt og fremmed for folk flest i Myanmar. Slik oppnås prosjektets formål, som er å fremme ytringsfriheten gjennom litteratur. Landansvarlig styremedlem er **Arne Svingen**.

Leder i Myanmar PEN Ma Thida og styremedlem Brit Bildøen.

7. Fribyer for forfulgte forfattere

7.1 Fribyer for forfulgte forfattere

I Norge finnes det pr. i dag 14 byer og kommuner som er såkalte fribyer for forfulgte forfattere og andre ytrere – journalister, bloggere, karikaturtegnere, filmskapere, musikere, oversettere og andre. Felles for de nærmere 60 personene som siden midten av 1990-tallet har kommet til Norge gjennom fribyordningen, er at de i sine hjemland har stått opp mot undertrykkende regimer og ekstremistiske grupperinger, og av den grunn er blitt kneblet, sensurert, trakassert, fengslet og torturert. Ved å gi beskyttelse til mennesker som har blitt forfulgt på grunn av sine ytringer, har de norske fribyene tydelig vist at de ønsker å verne om ytringsfriheten. Fribyforfatterne i Norge, som kommer fra over 20 forskjellige land, er mer enn bare politiske flyktninger; de representerer de talløse uavhengige, kritiske og skapende ytrere som kjemper for demokrati og et humant samfunn, og som av den grunn blir forfulgt, fengslet og drept.

7.2 Nettverk og samarbeidspartnere

Det internasjonale fribynettverket ICORN (International Cities of Refuge Network) bygger sin virksomhet på ICORN-charteret, den juridisk forpliktende medlemskontrakten med hver enkelt friby og nettverkets vedtekter.

Norsk PEN koordinerer arbeidet som gjøres for og med fribyforfatterne i de norske medlemsbyene i ICORN, og administrerer det årlige stipendiet på kr. 100.000 som hver norske friby får av Utenriksdepartementet. UD-stipendet skal gå til "tiltak som gjør den enkelte fribyforfatter bedre i stand til å virke som kulturarbeider under sitt opphold i Norge som deltaker i fribyordningen".

Norsk PEN samarbeider også med Utlendingsdirektoratet (UDI), bl.a. gjennom å ha innstillingsrett ved gjenbosetting av kvoteflyktninger til Norge. Det vil si at det er Norsk PEN som søker UDI om innreise- og oppholdstillatelse for forfulgte forfattere og deres familier som er blitt invitert til en av de norske fribyene.

Peter Normann Waage er styrets hovedkontakt for ICORN og Waage er observatør for International PEN i ICORNs styre.

Det norske nettverket av fribykoordinatorer møtes normalt to ganger i året, sist i Trondheim i november 2015. Norsk PEN tar initiativ til og er medarrangør av disse møtene.

▲ Nettverksmøte i Trondheim, fra venstre: Mohammad Rahbar, Said Mohsen Hosseini, Ratan Kumar Samadder, Mohammad Habeeb, Asieh Amini, Mamon Jabari, Abazar Hamid, Ba Hai Huynh, Le Thanh Trung.

7.3 Fribyene

Det er ikke etablert nye fribyer i Norge i perioden.

Det er nå totalt 14 norske fribyer for forfulgte forfattere med i nettverket, hvorav Harstad er den første, norske fribyen for musikere.

Det er kommet ni nye forfattere til de norske fribyene i 2015.

7.4 Nasjonal koordinator

Hege Newth Nouri var nasjonal fribykoordinator fra november 2013 frem til hun overtok som ny generalsekretær i Norsk PEN 1. mai 2015. Ingeborg Kværne begynte som ny koordinator fra samme dato.

Koordinators viktigste oppgave er å veilede de lokale koordinatorene i fribyene, samt å bidra til at fribyforfatterne blir publisert, formidlet, synliggjort og hørt. Koordinator har i løpet av året vært i løpende kontakt med lokale koordinatorene og tidligere og nåværende fribyforfattere. Forfattere blir aktivt formidlet til programarrangører og medier. Samarbeid med organisasjoner, institusjoner og ressurspersoner er viktig i dette arbeidet.

Koordinatoren har informert om ordningen bl.a. for de litteraturansvarlige i Den Kulturelle Skolesekken på fagdagen til Litteraturbruket/Norsk Forfattersentrum i oktober, og på nettverksmøtet for de norske litteraturfestivalene i november. Koordinator har besøkt

en lang rekke av fribyene, og hatt møter med de ansvarlige for fribyordningen og i flere tilfeller også de lokale politiske myndighetene. Det er i stor utstrekning formidlet kontakt til en rekke fribyforfattere etter henvendelser fra ulike arrangører, organisasjoner, tidsskrift og andre som har ønsket å engasjere fribyforfattere i arrangementer eller formidle dem på andre måter.

7.5 Tiltak for fribyforfattere

Arrangementer, tiltak og programmer initiert av koordinatoren og Norsk PEN finansieres med eksterne midler. I perioden har Norsk PEN mottatt støtte fra Fritt Ord, Norsk Forfattercentrum, Norsk Oversetterforening og UNESCO, i tillegg til fribymidler fra Utenriksdepartementet.

Fribyforfattere i bibliotekene

I 2014 inngikk Norsk PEN et samarbeid med folkebibliotekene i Bergen, Oslo, Kristiansand, Skien, Stavanger og Tromsø. Alle bibliotekene har koordineringsansvar for fribyforfatterordningen i sin kommune. Fritt Ord bevilget støtte til å lage formidlingsarrangementer i disse bibliotekene i løpet av 2015. Arrangementene har formidlet fribyforfattere som har bidratt med tekster i fribyantologien 'Kunsten å skrive horedikt' som kom ut i november 2014.

Oversetterworkshop, 18.-19. september under Kapittelfestivalen. I samarbeid med Norsk Oversetterforening. Fire fribyforfattere og fire oversettere jobbet i løpet av to dager frem norske oversettelser/gjendiktninger av et utvalg av fribyforfatternes tekster. Workshopen munnet ut i et kveldsarrangement på en av Kapittelfestivalens arenaer, der tekstene ble fremført både på originalspråk og i den rykende ferske oversettelsen.

Medvirkende: **Manal Al-Sheikh** og **Erling Kittelsen**, **Ashur Etwebi** og **Gunstein Bakke**, **Sahar Bayati** og **Gøril Eldøen**, **Dessale Berekhet** og **Johanne Fronth-Nygren**.

▶ Sahar Bayati og Gøril Eldøen under Kapittel 2015.

Skoleprogram

Som et viktig ledd i Norsk PENs nasjonale prosjekt produseres det våren 2016 i alt tre skoleforestillinger om ytringsfrihet, rettet mot elever i 10. klasse og den videregående skole.

Deltakere i programmet er fribyforfattere og norske kolleger med et særskilt engasjement for ytringsfrihet. Forestillingene er meldt inn som programforslag til Den Kulturelle Skolesekken i flere fylker for skoleåret 2016/2017. Fritt Ord og Norsk Forfattersentrum har bevilget støtte til utvikling av produksjonene. Forfatter og regissør **Lene Therese Teigen** er engasjert som kunstnerisk ansvarlig for produksjonene. Medvirkende er **Asieh Amini** og **Ingrid Storholmen**, **Abdul Muhiaddin** og **Guro Sibeko**, og **Sahar Bayati** og **Solveig Aareskjold**.

7.6 Internasjonal møtevirksomhet

Koordinator har deltatt på det internasjonale nettverksmøtet for fribyene i Amsterdam i mai 2015, og som observatør på PEN Internationals kongress i Québec i oktober 2015.

Styremedlem **Peter Normann Waage** har deltatt på ett styremøte i ICORN som observatør for PEN International

7.7 Politisk arbeid for å sikre fribyordningen

Fribyforfatterne kommer til Norge som politiske flyktninger på de åpne plassene i kvotene for overføringsflyktninger, og inngår sammen med sine familiemedlemmer i det totale antallet flyktninger som kommunene har forpliktet seg til å ta imot. I forslaget til statsbudsjett 2016, som ble lagt frem i oktober 2015, ble det imidlertid lagt opp til en kraftig reduksjon av de åpne plassene på kvoten for overføringsflyktninger. Dette ville bety at fribyordningen var truet, ettersom knapt én fribyforfatter med familie ville få plass på kvoten for 2016.

Norsk PEN kontaktet ordførere og varaordførere i de 14 norske fribyene og gjorde dem oppmerksomme på saken og ba dem kontakte sine partifeller og lokale representanter på Stortinget. I tillegg kontaktet Norsk PEN representantene i hhv. utenrikskomiteen, justiskomiteen, kommunalkomiteen og kulturkomiteen. Saken fikk god oppmerksomhet, med omtale i bl.a. Dagsavisen, Vårt Land, Aftenposten og flere lokalaviser, og flere opposisjonspolitikere tok saken opp i enten Stortinget eller gjennom media. Stortinget vedtok før jul å midlertidig oppheve for 2016 den prosentvise begrensningen i antall plasser som Norsk PEN kan få innvilget til fribyforfatterne og deres familier. Det ble derfor ikke en reell nedgang i antall tilgjengelige plasser for fribyforfatterne innværende år. Det er likevel viktig å fortsette arbeidet overfor politiske myndigheter med å synliggjøre fribyordningens betydning for beskyttelse av uavhengige ytrere og indirekte også for demokratiutvikling i konfliktområder.

7.8 Diverse

I løpet av 2015 har fribyforfattere opptrådt, vært representert ved eller på andre måter blitt formidlet på en lang rekke arenaer, bl.a. flere litteratur- og musikkfestivaler, formidlingsarrangementer på bibliotek, på kunstutstillinger, konferanser og seminarer, som kommentatorer eller intervjuobjekter i både lokal og nasjonal presse, i tidsskrift, m.m. Flere har også fått oppdrag på bl.a. festivaler i utlandet. Det skal også understrekes at mange viderefører sitt arbeid og formidler sine ytringer i sine opprinnelige hjemland, først og fremst gjennom nettbaserte kanaler.

Selv om vi opplever stadig økende interesse for fribyforfatternes arbeid, er det fremdeles mange som ikke kjenner til fribyordningen og de mange viktige stemmene og ressursene som finnes blant fribyforfatterne. Det er derfor viktig å sikre finansieringen til dette arbeidet slik at disse oppgavene kan videreføres og helst også styrkes i tiden fremover. Nå

er det viktigere enn noensinne å hegne om fribyordningen og gi beskyttelse til forfattere, uavhengige journalister, kunstnere og andre som gjennom sine ytringer kan bidra til opplyst samfunnsdebatt og demokratibyggning i diktaturer og land med krig og konflikt. De er garantister for de frie internasjonale stemmene og for vårt menneskeverd!

8. Komiteen for fengslede forfattere

Norsk PENs Komité for fengslede forfattere – WiPC (Writers in Prison Committee) – har også i denne perioden satt søkelys på fengslede kolleger. Komiteen skal ikke ta stilling til politiske spørsmål, men skal ivareta den fengsledes sikkerhet ved å insistere på at han/hun får en rettfærdig dom, juridisk bistand, legetilsyn og besøk av familie. Komiteen protesterer mot enhver form for maktmisbruk, tortur, trakassering, trusler og forfølgelse av de fengslede og familiene deres gjennom å sende brev og appeller til myndighetene i land der retten til ytringsfrihet ikke ivaretas. Brevene blir også lagt ut på Norsk PENs hjemmesider. Komiteen kan også innstille nye æresmedlemmer, jfr. avsnitt 4.5, og har utnevnt den tyrkiske journalisten og redaktøren Can Dündar og den aserbajdsjanske Khadija Ismayilova som Norsk PENs æresmedlemmer.

Norsk PENs Komité for Fengslede Forfattere består av en valgt representant fra Norsk PEN, som er leder av komiteen, og et valgt medlem fra hver av skribentorganisasjonene DnF, NBU, NO og NFFO. Medlemmene fra skribentorganisasjonene er gjerne representanter for organisasjonenes internasjonale utvalg eller har en tilknytning til organisasjonenes styrer. Fra og med årsmøtet 2015 skal komiteens leder og komitémedlemmer velges av årsmøtet etter forslag fra styret.

Fribykoordinatoren er med på møtene og fungerer som komiteens sekretær.

Generalsekretæren tilrettelegger løsninger på nettsidene som enkelt kan brukes til å samle underskrifter i kampanjer eller publisere nyheter og informasjon fra komiteen.

Komiteen har siden desember 2014 bestått av:

Brit Bildøen – komitéleder, Norsk PEN

Hilde Rød-Larsen – medlem, foreslått av Norsk Oversetterforening

Magnhild Bruheim – medlem, foreslått av Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Øivind Hånes – medlem, foreslått av Den norske Forfatterforening

Jørgen Lorentzen – medlem, foreslått av Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Rapid Action Network – RAN

RAN-brevene fra PEN International i London danner utgangspunktet for brevene til myndigheter der vi krever at retten til ytringsfrihet ivaretas. RAN er nøkkelen til en effektiv reaksjon i de tilfeller der skribentenes liv er i fare, eller det dreier seg om alvorlige fengslingsforhold. Antallet RAN har gått ned de senere år, fordi PEN International i større grad satser på aksjoner, for eksempel rundt spesielle merkedager som Day of the Imprisoned Writer (av Norsk PEN kalt Fengslede Forfatteres Dag, arrangert samtidig med utdeling av Ossietzkyprisen) eller rundt større begivenheter, som for eksempel idrettsarrangementer i land der ytringsfriheten har dårlige kår. Brevene til myndigheter publiseres fortløpende på Norsk PENs nettside.

Arrangementer

Komiteen for fengslede forfattere følger opp de fleste RAN-brevene fra PEN International, men prøver også å arbeide mer i retning av aksjoner og andre markeringer.

Aksjoner: 13. desember arrangerte komiteen sammen med administrasjonen en Nyttårskortaksjon i lokalene til PEN med nabolokaler. PEN-medlemmer og venner ble invitert på gløgg, pepperkaker og et viktig førjulstreff for å skrive postkort til fengslede forfattere. Seinhøstes hvert år utarbeider PEN International en liste med adresser til godt over femti fengslede forfattere, eller i noen tilfeller familiene deres, og vi følger disse listene samt at vi plusser på noen forfattere vi selv jobber spesielt med. Nyttårskortaksjonen fikk et overveldende oppmøte, og det ble både trangt om plassen og etter hvert mangel på postkort. Det gjør vi noe med når vi nå ønsker å innføre dette som et fast førjulstreff.

Medlemmer og venner skrev 220 postkort til fengslede forfattere under postkortaksjonen i desember.

Artikler:

Fra november 2015 har Komiteen for fengslede forfattere hatt en avtale med Agenda Magasin om publisering av artikler under vignetten «Skribenter i fare». Her bidrar komitémedlemmene etter tur med artikler om saker komiteen jobber med. De to første artiklene handlet om Norsk PENs æresmedlemmer Khadija Ismayilova og Can DüNDAR, og stod på trykk hhv. 23. november og 7. desember. I februar ble det publisert en artikkel om den palestinske poeten og kunstneren Ashraf Fayadh, og i begynnelsen av april kom det en artikkel om den eritreiske poeten, kritikeren og sjefsredaktøren Amanuel Asrat.

Forfatterkvelder:

Siden april i fjor har komiteen stått for fire forfatterkvelder på Litteraturhuset i Oslo, der vi har presentert forfattere i eksil, land for land. Disse kveldene har vært svært godt besøkt, og tilbakemeldingene fra de medvirkende viser at det er stort behov for denne typen arrangementer, som også blir en viktig møteplass.

Vi planlegger tre nye arrangementer i 2016, den første blir en Afghanistan-kveld 12. mai. Forfatterkveldene som hittil er arrangert i regi av Komiteen for fengslede forfattere, er:

1. september: Iranske forfattere i Norge

Med **Mahsa Nikan** (tidligere fribyforfatter, Oslo), **Soudabeh Alishahi** (tidligere fribyforfatter, Oslo), **Atta Jamali**, **Ardashir Esfandiari**, **Ismayl Ismaylzade**, **Elyas Poorgholam** og **Ann-Magrit Austenå**. Øivind Hånes var programleder.

5. november: Eritreiske forfattere i Norge

Med de tidligere fribyforfatterne **Dessale Berekhet** (Bø) og **Haile Bizen Abrha** (Kristiansand), forfatter **Nathan H. Mogos** og historiker og leder for Senter for fredsstudier ved UiT **Christine Smith-Simonsen**. **Brit Bildøen** var programleder.

20. februar: Oversatte dager, Syria Oversatt

I samarbeid med Norsk Oversetterforening.

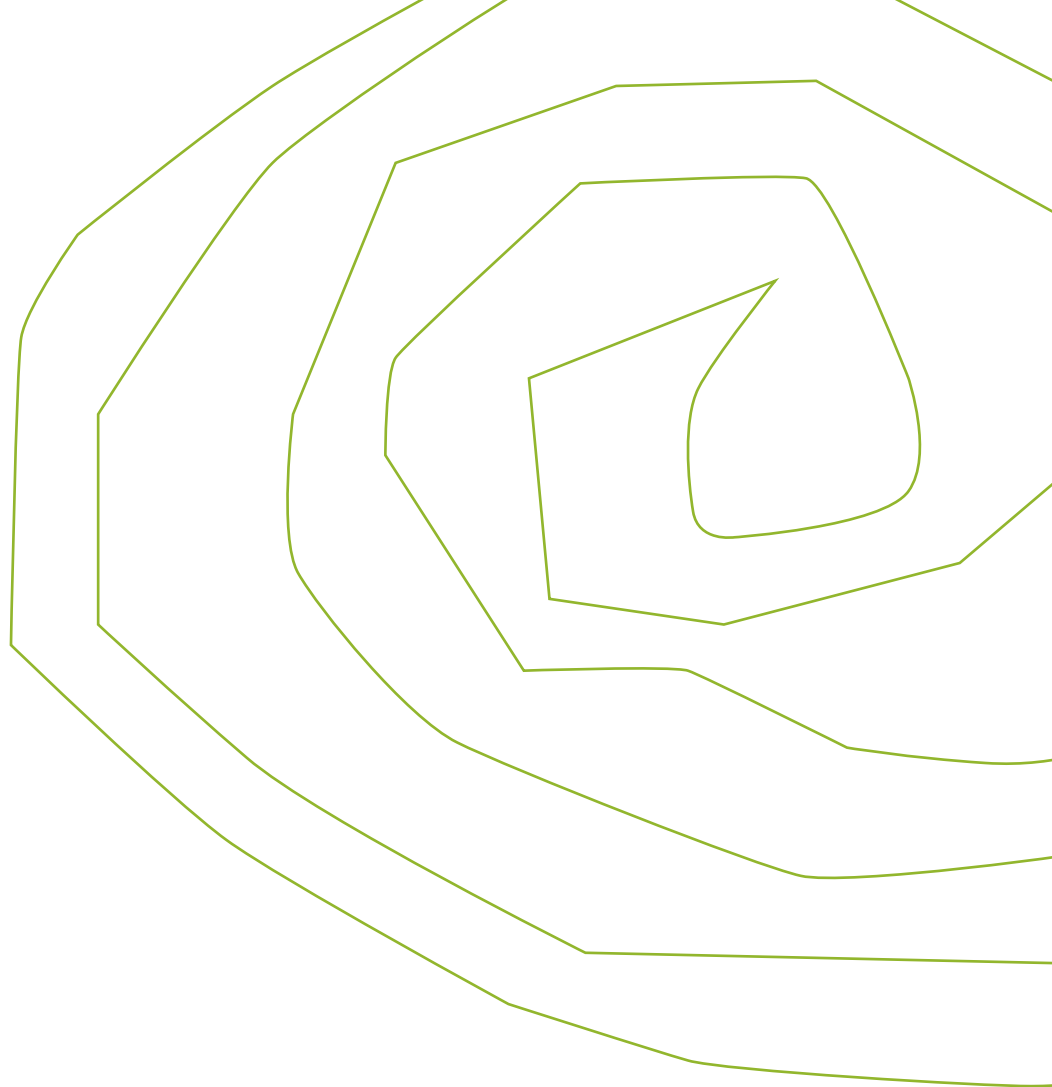
Samtale med **Mohammad Habeeb** (fribyforfatter Stavanger) og **Hassan Bahri**, syriske oversettere og forfattere. Samtaleleder: **Ika Kaminka**, leder av Norsk Oversetterforening.

20. februar: Oversatte dager, Dikt i skytteltrafikk

I samarbeid med Norsk Oversetterforening.

Med poetene **Ashur Etwebi** (fribyforfatter Trondheim), **Paal Helge Haugen**, **Gunstein Bakke**, **Manal Al-Sheikh** (tidligere fribyforfatter, Stavanger) og **Erling Kittelsen**. Programvert var **Ingeborg Kværne**.

Vedtatt av Norsk PENs styre 5. april 2016

PENs charter

PENs arbeid hviler på følgende prinsipper:

1. Litteratur kjenner ingen grenser og må kunne spres fritt mellom nasjoner, til tross for politiske eller internasjonale omveltninger.
2. Under ingen omstendigheter, og spesielt ikke i krigstid, skal åndsverk som en felles arv for menneskeheten berøres av nasjonale eller politiske interesser.
3. Medlemmer av PENs skal til enhver tid bruke den innflytelsen de har til å fremme god forståelse og gjensidig respekt mellom nasjoner; de forplikter seg til å gjøre sitt ytterste for å fjerne hat mellom etniske grupper, samfunnsklasser og nasjoner, og til å kjempe for idealet om en menneskehet som lever i fred i en felles verden.
4. PENs står for prinsippet om uhindret utveksling av tanker innenfor enhver nasjon og mellom alle nasjoner, og medlemmer forplikter seg til å motsette seg enhver form for undertrykkelse av ytringsfriheten i det landet og samfunnet de hører hjemme, samt i resten av verden der dette er mulig.

PENs støtter en fri presse og er motstander av vilkårlig sensur i fredstid. Vi anser at verdens nødvendige utvikling mot en mer velorganisert politisk og økonomisk orden forutsetter en fri kritikk av regjeringer, administrasjoner og institusjoner. Medlemmer forplikter seg til å protestere mot misbruk av en fri presse, løgnaktige publikasjoner, bevisste usannheter og forvrengning av fakta.
